

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO

JULIANE KOKOTT

przedstawiona w dniu 16 czerwca 2011 r.¹

I — Wprowadzenie

1. Niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. o jurysdykcji i uznawaniu oraz wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych². Jego przedmiotem jest pytanie, czy sądy państwa wezwanego w ramach postępowania w sprawie środka zaskarżenia dotyczącego stwierdzenia wykonalności mogą zbadać zarzut dłużnika, że spełnił on roszczenie stwierdzone w wyroku zagranicznym po wydaniu wyroku.

3. Artykuł 38 ust. 1 dotyczy wykonywania orzeczeń:

„1. Orzeczenia wydane w jednym państwie członkowskim i w tym państwie wykonalne będą wykonywane w innym państwie członkowskim, jeżeli ich wykonalność w nim zostanie stwierdzona na wniosek uprawnionego”.

4. Zgodnie z art. 41 po spełnieniu formalności przewidzianych w art. 53 następuje niezwłoczne stwierdzenie wykonalności orzeczenia bez badania podstaw odmowy według art. 34 i 35. Dłużnik w tym stadium postępowania nie ma możliwości złożenia jakiegokolwiek oświadczenia. Zgodnie z art. 43 każda ze stron może wnieść środek zaskarżenia od orzeczenia rozstrzygającego w przedmiocie wniosku o stwierdzenie wykonalności.

II — Ramy prawne

2. Rozdział III rozporządzenia nr 44/2001 dotyczy uznawania i wykonywania orzeczeń.

5. Przedmiotem art. 45 jest postępowanie w sprawie środka zaskarżenia i przewiduje on, co następuje:

„1. Sąd rozpoznający środek zaskarżenia zgodnie z art. 43 albo art. 44 może odmówić stwierdzenia wykonalności albo je uchylić tylko z powodu jednej z przyczyn wymienionych w art. 34 i 35. Sąd wydaje orzeczenie niezwłocznie.

1 — Język oryginału: niemiecki.

2 — Dz.U. L 12, s. 1.

2. Orzeczenie zagraniczne nie może być w żadnym wypadku przedmiotem kontroli merytorycznej”.

6. Artykuł 34 stanowi:

„Orzeczenia nie uznaje się, jeżeli:

- 1) uznanie byłoby oczywiście sprzeczne z porządkiem publicznym państwa członkowskiego, w którym wystąpiono o uznanie;
- 2) pozwanemu, który nie wdał się w spór, nie doręczono dokumentu wszczynającego postępowanie lub dokumentu równorzędnego w czasie i w sposób umożliwiających mu przygotowanie obrony, chyba że pozwany nie złożył przeciwko orzeczeniu środka zaskarżenia, chociaż miał do tego możliwość;
- 3) orzeczenia nie da się pogodzić z orzeczeniem wydanym między tymi samymi stronami w państwie członkowskim, w którym wystąpiono o uznanie;
- 4) orzeczenia nie da się pogodzić z wcześniejszym orzeczeniem wydanym w innym państwie członkowskim albo w państwie trzecim w sporze o to samo roszczenie między tymi samymi stronami, o ile to wcześniejsze orzeczenie spełnia warunki konieczne do jego uznania w państwie członkowskim, w którym wystąpiono o uznanie”.

7. Artykuł 35 stanowi:

„1. Orzeczenia nie uznaje się nadto, jeżeli jest ono sprzeczne z przepisami sekcji 3, 4 i 6 rozdziału II lub w wypadku przewidzianym w art. 72.

2. Przy badaniu podstaw jurysdykcji wymienionych w ust. 1 sąd lub inny właściwy organ państwa członkowskiego, w którym wystąpiono o uznanie, jest związany ustaleniami faktycznymi, na których sąd państwa członkowskiego pochodzenia oparł swą jurysdykcję.

3. Z zastrzeżeniem przepisów ust. 1, jurysdykcja sądu państwa członkowskiego pochodzenia nie może być przedmiotem ponownego badania. Przepisy dotyczące jurysdykcji nie należą do porządku publicznego w rozumieniu art. 34 pkt 1”.

III — Okoliczności faktyczne i pytanie prejudycjalne

8. Wyrokiem z dnia 5 grudnia 2006 r. Hof van Beroep te Brussel zasądził od Prism Investments B.V. (zwanej dalej „Prism”) zapłatę kwoty 1048232,30 EUR na rzecz Arilco Holland B.V. (zwanej dalej „Arilco”).

9. Wobec Arilco zostało wszczęte postępowanie upadłościowe w sierpniu 2007 r. i J.A. van der Meer został wyznaczony na syndyka masy upadłościowej. W dniu 3 września 2007 r. złożył on wniosek do Rechtbank's Heretogenbosch na podstawie art. 38 rozporządzenia nr 44/2001 o stwierdzenie wykonalności wyroku zasądającego zapłatę w celu jego wykonania w Niderlandach. Wniosek został uwzględniony.

10. W odpowiedzi Prism wniosła środek zażalenia na podstawie art. 43 rozporządzenia nr 44/2001 i zażądała uchylenia stwierdzenia wykonalności. Tytułem uzasadnienia podniosła ona, że wykonała już zobowiązania z wyroku, któremu nadano klauzulę wykonalności, w drodze potrącenia.

11. Orzeczeniem z dnia 22 lipca 2008 r. Rechtbank oddalił wniosek Prism. Uzasadnił to tym, że zgodnie z art. 45 rozporządzenia stwierdzenie wykonalności może być uchylone tylko z powodu jednej z przyczyn wymienionych w art. 34 i 35. Zarzut wykonania nie należy do jednej z wymienionych tam przyczyn, a zatem nie może zostać uwzględniony w ramach postępowania w sprawie środka zażalenia od stwierdzenia wykonalności, lecz dopiero w późniejszym stadium właściwego wykonania.

12. Od tego orzeczenia Rechtbank Prism wniosła skargę kasacyjną do Hoge Raad, sądu krajowego. Sąd ten postanowił zawiesić

postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy art. 45 rozporządzenia nr 44/2001 sprzeciwia się odmowie lub uchyleniu stwierdzenia wykonalności orzeczenia przez sąd orzekający w przedmiocie środka zażalenia na podstawie art. 43 lub 44 tego rozporządzenia, z innej przyczyny niż wymieniona w art. 34 i 35 tego rozporządzenia, która została powołana przeciwko wykonaniu orzeczenia uznanego za wykonalne i która powstała po wydaniu tego orzeczenia, jak przyczyna, że orzeczenie zostało już wykonane?”

13. W postępowaniu przed Trybunałem uwagi na piśmie złożyli: syndyk Arilco, Belgia, Niemcy, Niderlandy, Szwecja, Czechy i Zjednoczone Królestwo, a także Komisja Europejska. Na rozprawie w dniu 10 lutego 2011 r. udział wzięły Niderlandy, Czechy, Niemcy, a także Komisja.

IV — Ocena

14. Przedmiotem wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jest pytanie, czy art. 45 rozporządzenia nr 44/2001 sprzeciwia się uwzględnieniu materialnych zarzutów dłużnika w postępowaniu w sprawie stwierdzenia wykonalności. Pod pojęciem „zarzuty materialne” rozumie się takie, które

powstały po wydaniu tytułu i a posteriori powodują nieuwzględnienie roszczenia stwierdzonego w tytule. Może to być na przykład zarzut zapłaty lub potrącenia. I tak dłużnik postępowania przed sądem krajowym podnosi, że stwierdzone wyrokiem roszczenie o zapłatę w międzyczasie zostało spełnione w drodze potrącenia. Sąd krajowy zastanawia się więc, czy może uwzględnić ten zarzut potrącenia w postępowaniu w sprawie środka zaskarżenia od stwierdzenia wykonalności.

stanowi warunek jego wykonania w wezwanym państwie członkowskim³. Wynika to już z art. 38 rozporządzenia, zgodnie z którym „orzeczenia wydane w jednym państwie członkowskim i w tym państwie *wykonalne*”⁴ mogą być wykonane w innym państwie członkowskim. Równie słuszne jest, że nie można przyznać danemu orzeczeniu – w ramach jego wykonania – skutków prawnych, których nie posiada ono w państwie członkowskim pochodzenia⁵.

15. Zanim zajmę się wykładnią art. 45 rozporządzenia, należy najpierw przeanalizować argument rządu Zjednoczonego Królestwa, który dotyczy *wykonalności* orzeczenia w postępowaniu przed sądem krajowym.

18. Samo spełnienie roszczenia stwierdzonego tytułem nie odbiera jednak wyrokowi ani charakteru wykonalności, ani nie wywiera on przy jego wykonaniu za granicą skutków prawnych, jakich nie ma w państwie wydania wyroku.

A — *Wykonalność orzeczenia w rozumieniu art. 38 rozporządzenia nr 44/2001*

16. Zjednoczone Królestwo jest zdania, że spełnienie roszczenia stwierdzonego w wyroku podlegającym wykonaniu powoduje nieuwzględnienie *wykonalności w państwie wydania wyroku*, a zatem sprzeciwia się także stwierdzeniu wykonalności.

19. Pojęcie „wykonalny” w art. 38 porozumienia obejmuje bowiem wyłącznie wykonalność zagranicznych orzeczeń pod względem *formalnym*⁶. Orzeczenie nie jest na przykład formalnie wykonalne, jeśli został od niego wniesiony środek zaskarżenia lub jeśli jeszcze

17. Wprawdzie należy się zgodzić ze Zjednoczonym Królestwem, że wykonalność orzeczenia w państwie wydania wyroku

3 — Wyrok z dnia 28 kwietnia 2009 r. w sprawie C-420/07 Apostolides, Zb.Orz. s. I-3571, pkt 66.

4 — Wyróżnienie tylko w tym miejscu.

5 — Wyżej wymieniony w przypisie 3 wyrok w sprawie Apostolides, pkt 66.

6 — Zobacz podobnie dla art. 31 konwencji brukselskiej wyrok z dnia 29 kwietnia 1999 r. w sprawie C-267/97 Coursier, Rec. s. I-2543, pkt 29.

może zostać wniesiony, a orzeczenie nie jest tymczasowo wykonalne⁷.

20. Trybunał w wyroku w sprawie Apostolides orzekł zatem, że faktyczne możliwości wykonania w państwie wydania wyroku nie mają znaczenia dla kwestii „wykonalności”. Zgodnie z tym okoliczność, że skarżący mogli napotkać trudności w wykonaniu rozpatrywanych wyroków na obszarze północnym Cypru, nie może pozbawić tych wyroków ich wykonalności i w związku z tym nie stoi na przeszkodzie temu, żeby sądy wezwanego państwa członkowskiego stwierdziły ich wykonalność⁸.

21. Podobnie dla istnienia wykonalności w rozumieniu art. 38 rozporządzenia także musi być nieistotne, czy spełnienie wierzytelności w państwie wydania wyroku rzeczywiście może być tam przeciwstawione faktycznemu wykonaniu. Charakter wykonalności nie odpada automatycznie przez spełnienie roszczenia leżącego u podstaw wyroku.

22. Odmienne niż twierdził rząd Zjednoczonego Królestwa, w niniejszej sprawie akurat też niebezpiecznie nastąpiło spełnienie przez potrącenie. Pismo syndyka wskazuje,

że kategorycznie kwestionuje on potrącenie. Ponadto także ocena prawna podnoszonego potrącenia wydaje się niezwykle złożona. Skutek spełniający potrącenia musiałby więc najpierw zostać stwierdzony sędownie w jakiegokolwiek formie także w państwie wydania wyroku. Wobec tego nie pozwala on na nieuwzględnienie skutków prawnych wyroku podlegającego wykonaniu także w państwie wydania wyroku.

23. Formalna wykonalność orzeczenia w rozumieniu art. 38 rozporządzenia istniała zatem nadal mimo spełnienia zarzucanego przez dłużnika⁹. Za zarzutem Zjednoczonego Królestwa stoi troska, że dłużnik mógłby być zmuszony do spełnienia wierzytelności po raz drugi. Należy zatem z góry wyjaśnić: jeżeli zarzut spełnienia nie jest dochodzony w postępowaniu w sprawie stwierdzenia wykonalności, nie oznacza to, że od dłużnika pozostającego bez ochrony można wielokrotnie dochodzić roszczenia.

24. W niniejszej sprawie nie chodzi bowiem o pytanie, czy zarzut spełnienia można w ogóle przeciwstawić wykonaniu, lecz jedynie o pytanie, czy może tak być już w stadium stwierdzenia wykonalności przez sąd orzekający w przedmiocie środka zaskarżenia w państwie wykonania.

7 — Zobacz moją opinię z dnia 18 grudnia 2008 r. w ww. sprawie Apostolides, pkt 97.

8 — Wyżej wymieniony w przypisie 3 wyrok w sprawie Apostolides, pkt 70.

9 — Zobacz w ramach konwencji brukselskiej ww. w przypisie 6 wyrok w sprawie Coursier, pkt 24.

B — *Zakres badania w postępowaniu w przedmiocie środka zaskarżenia, art. 45 rozporządzenia nr 44/2001*

albo je uchylić „tylko” na podstawie jednej z przyczyn wymienionych w art. 34 i 35¹⁰. Zarzut spełnienia nie jest tam wymieniony.

25. Artykuł 45 rozporządzenia nr 44/2001 stanowi, że sąd rozpoznający środek zaskarżenia zgodnie z art. 43 albo art. 44 może odmówić stwierdzenia wykonalności albo je uchylić tylko na podstawie jednej z przyczyn wymienionych w art. 34 i 35.

29. Ostateczny charakter art. 45 podkreśla motyw 18. Zgodnie z nim dłużnik może złożyć środek zaskarżenia, jeśli uważa, że „zachodzi *jedna* z podstaw odmowy wykonania”¹¹. Skoro w rozporządzeniu nie wybrano sformułowania „podstawa odmowy wykonania”, wyraźnie wychodzi ono z założenia, że podstawy odmowy są wyczerpująco uregulowane w rozporządzeniu i musi zachodzić *jedna* z przewidzianych podstaw.

26. Według sądu krajowego w postępowaniu przed tym sądem nie jest istotna żadna z przyczyn na podstawie art. 34 lub 35 rozporządzenia nr 44/2001. Dłużnik zarzucił raczej tylko, że roszczenie stwierdzone w wyroku podlegającym wykonaniu wygasło w drodze potrącenia.

2. Poprzednia regulacja w konwencji brukselskiej

27. Należy zatem wyjaśnić, czy zarzut ten może być uwzględniony przez sąd rozpatrujący środek zaskarżenia.

1. Wykładnia gramatyczna

30. Państwa członkowskie, które w niniejszym postępowaniu opowiadają się za możliwością uwzględnienia zarzutu spełnienia, powołują się na dwa raporty wyjaśniające w sprawie konwencji brukselskiej, regulacji poprzedzającej rozporządzenie. W tych raportach wspomniano – jednakże bez dalszego uzasadnienia – że środek zaskarżenia

28. Brzmienie art. 45 ust. 1 zdanie pierwsze wyraźnie wyklucza badanie innych zarzutów niż przeszkody uznania art. 34 i 35 rozporządzenia. Tamże stanowi ono bowiem, że sąd „może” odmówić stwierdzenia wykonalności

10 — Zobacz m.in. także w wersji angielskiej: „only on one of the grounds”; francuskiej: „que pour l’un des motifs”; włoskiej: „solo per uno dei motivi”; niderlandzkiej: „slechts op een van de [...] genoemde gronden”.

11 — Wyróżnienie tylko w tym miejscu.

przewidziany w art. 36 konwencji w postępowaniu w sprawie stwierdzenia wykonalności może być oparty na tym, że wiarygodność została już spełniona¹².

zakresu badania porównywalne do dzisiejszego art. 45¹³. Dla postępowania w przedmiocie środka zaskarżenia konwencja nie zawierała jednak żadnego odniesienia co do przedmiotu i zakresu badania.

31. Powołanie się na ten pogląd prawny w odniesieniu do regulacji poprzedzającej rozporządzenie ostatecznie nie może jednak być przekonujące. Wyjaśnienia dotyczące konwencji mogą bowiem być powołane na poparcie wykładni rozporządzenia nr 44/2001 tylko w takim zakresie, w jakim tekst i treść regulacji rozporządzenia odpowiadają tym konwencji.

33. Również abstrahując od brzmienia danych przepisów, rozporządzenie w odniesieniu do postępowania w sprawie stwierdzenia wykonalności wyraźnie odróżnia się od konwencji. Głównym celem nowej regulacji rozporządzenia nr 44/2001 było przyspieszenie i sformalizowanie postępowania w sprawie stwierdzenia wykonalności¹⁴.

32. Nie jest tak w odniesieniu do art. 45 ust. 1 zdanie pierwsze. W konwencji postępowanie w przedmiocie środka zaskarżenia od stwierdzenia wykonalności jest uregulowane w art. 36. Tenże nie zawiera sformułowania podobnego do użycia słowa „tylko” w odniesieniu do zakresu badania w postępowaniu w przedmiocie środka zaskarżenia. Inaczej niż w rozporządzeniu, na podstawie konwencji sądowe badanie podstaw odmowy stwierdzenia wykonalności odbywało się już na pierwszym etapie stwierdzenia wykonalności. Tylko tutaj znajdowało się ograniczenie

34. Zarówno postępowanie w sprawie stwierdzenia wykonalności, jak i podstawy odmowy uznania zostały znacznie zmienione¹⁵. Decydująca zmiana polega na tym, że w pierwszej fazie stwierdzenia wykonalności przez sąd nie jest już przeprowadzane badanie podstaw odmowy. Badanie podstaw odmowy według rozporządzenia może nastąpić w ogóle dopiero w ramach postępowania w przedmiocie

12 — Raport Jenarda o konwencji brukselskiej (Dz.U. 1979, C 59, s. 1, 51) oraz raport Schlossera o konwencji w sprawie przystąpienia Królestwa Danii, Irlandii i Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej (Dz.U. 1979, C 59, s. 71, 134).

13 — Artykuł 34 ust. 2 konwencji brukselskiej.

14 — Zobacz motywy 2, 6, 16 i 17 rozporządzenia, a także poniższą argumentację w ramach wykładni celowościowej.

15 — Zobacz Ch. Kohler, *Systemwechsel im Europäischen Anerkennungsrecht*, w: Baur, Mansel (Hrsg.), *Systemwechsel im europäischen Kollisionsrecht*, München 2002, s. 147, 150.

środka zaskarżenia. Poprzez te zmiany postępowanie w sprawie stwierdzenia wykonalności na podstawie rozporządzenia zostało tym samym znacznie skrócone i przyspieszone.

35. Godne uwagi jest również, że autor jednego z raportów wyjaśniających do konwencji brukselskiej w swoim komentarzu do rozporządzenia nr 44/2001, odbiegając od stanowiska reprezentowanego w odniesieniu do konwencji, przyłącza się do poglądu, według którego materialne zarzuty w postępowaniu na podstawie art. 43 i nast. rozporządzenia są niedopuszczalne; ochrona prawna dłużnika może być raczej zapewniona także w ramach właściwego postępowania wykonawczego¹⁶.

36. Tylko na podstawie przedstawionych właśnie różnic między konwencją a rozporządzeniem nie można wyciągnąć wniosków dla niniejszej sprawy także z wyroku Trybunału w sprawie *Coursier*¹⁷, na który powoływał się zwłaszcza rząd Zjednoczonego Królestwa.

37. Przedmiotem tej sprawy była możliwość uwzględnienia wyroku wydanego

w postępowaniu upadłościowym przy stwierdzeniu wykonalności wyroku zasądającego zapłatę w innym państwie członkowskim. Konkretnie chodziło o wykonanie francuskiego wyroku zasądającego zapłatę w Luksemburgu. Po wydaniu francuskiego wyroku we Francji został wydany wyrok, w którym zostało wszczęte postępowanie upadłościowe przeciwko dłużnikowi z powodu braku wystarczającego majątku. Na podstawie prawa francuskiego miało to ten skutek, że wyrok zasądający zapłatę nie mógł już być wykonany we Francji.

38. Powstało więc pytanie, czy okoliczność, że z powodu francuskiego wyroku w sprawie upadłości nie mógł być już wykonany we Francji, w Luksemburgu musiała być uwzględniona w ramach postępowania w sprawie stwierdzenia wykonalności. Tutaj Trybunał stwierdził, że chodziło o możliwość uwzględnienia skutków wyroku w zagranicznym postępowaniu upadłościowym, a zatem w dziedzinie, która jest wyraźnie wyłączona z zakresu konwencji brukselskiej. Do sądów państwa wezwanego należy zatem ustalenie w ramach postępowania w przedmiocie środka zaskarżenia na podstawie art. 36 konwencji według ich prawa, w tym międzynarodowego prawa prywatnego, jakie skutki prawne wywiera wyrok w państwie wezwanym¹⁸.

16 — P.F. Schlosser, *EU-Zivilprozessrecht*, 3. Auflage, München 2009, art. 43, pkt 14.

17 — Zobacz także wyrok z dnia 4 lutego 1988 r. w sprawie 145/86 Hoffmann, Rec. s. 654.

18 — Wyżej wymieniony w przypisie 6 wyrok w sprawie *Coursier*, pkt 33.

39. Niesprawdzone przeniesienie tej wypowiedzi na niniejszą sprawę nie wchodzi w rachubę. Wprawdzie Trybunał w uwagach wstępnych do wyroku w sprawie Coursier wymienił także uregulowanie długu w związku z brakiem możliwości wykonania wyroku zagranicznego¹⁹. Konkretna sprawa dotyczyła jednak – jak już wspomniano i jak słusznie podkreśla rząd szwedzki – szczególnego zakresu prawa upadłościowego. Nie można zatem wyjść z założenia, że Trybunał uczynioną na marginesie wzmianką o uregulowaniu długu chciał ostatecznie uregulować konfigurację zarzutu spełnienia. Nie tylko z powodu przedstawionych różnic między konwencją a rozporządzeniem nr 44/2001 nie można więc przenieść tego orzecznictwa Trybunału na niniejszą sprawę.

3. Wykładnia celowościowa

40. Wobec tego decydujący dla wykładni art. 45 oprócz jego brzmienia może być tylko cel postępowania w przedmiocie stwierdzenia wykonalności na podstawie rozporządzenia nr 44/2001.

41. Rozporządzenie zapewni swobodny przepływ orzeczeń pochodzących z państw członkowskich w sprawach cywilnych

i handlowych poprzez uproszczenie formalności, mając na względzie ich szybkie i nieskomplikowane uznawanie i wykonywanie²⁰. Wyraża ono to w szczególności w motywach 2, 6, 16 i 17. Wzajemne zaufanie w wymiar sprawiedliwości w ramach Unii usprawiedliwia uznawanie orzeczeń wydanych w państwie członkowskim z mocy prawa, bez jakiegokolwiek szczególnego postępowania²¹.

42. Na podstawie tego wzajemnego zaufania jest to – jak stanowi motyw 17 rozporządzenia – także uzasadnione, aby postępowanie o stwierdzenie wykonalności orzeczenia przebiegało szybko i skutecznie: stwierdzenie wykonalności orzeczenia na pierwszym etapie postępowania musi więc następować niemal automatycznie, po dokonaniu zwykłego formalnego sprawdzenia przedłożonych dokumentów, bez możliwości uwzględniania przez sąd z urzędu którejkolwiek z przeszkód wykonania orzeczenia przewidzianych w niniejszym rozporządzeniu. Badanie podstaw odmowy może mieć miejsce tylko w postępowaniu w przedmiocie środka zaskarżenia.

43. Wymóg przyspieszenia wyrażony jest także w art. 45 ust. 1 zdanie drugie. Zgodnie z nim sąd rozpoznający środek zaskarżenia wydaje orzeczenie niezwłocznie.

19 — Wyżej wymieniony w przypisie 6 wyrok w sprawie Coursier, pkt 24.

20 — Zobacz wyrok z dnia 14 grudnia 2006 r. w sprawie C-283/05 ASML, Zb.Orz. s. I-12041, pkt 23.

21 — Zobacz motyw 16 rozporządzenia.

44. W tym kontekście z jednej strony odmowa lub uchylenie stwierdzenia wykonalności na podstawie art. 45 stanowi wyjątek, który zgodnie z orzecznictwem Trybunału należy interpretować ściśle²².

45. Z drugiej strony cel „szybkiego i nieskomplikowanego uznawania i wykonywania wyroków”²³ wymaga uwzględnienia dwóch zasad: po pierwsze szybkie i nieskomplikowane przeprowadzenie stwierdzenia wykonalności, a po drugie jednolitość postępowania w sprawie stwierdzenia wykonalności w całej Unii.

46. Nie można pogodzić z tymi zasadami uwzględnienia zarzutu spełnienia w postępowaniu w sprawie stwierdzenia wykonalności.

47. Poprzez uwzględnienie materialnych zarzutów w postępowaniu w sprawie stwierdzenia wykonalności stałoby się ono bowiem rozbudowane, skomplikowane i przewlekłe. Obrazowego przykładu dostarcza niniejsza sprawa. Zarzut, jaki podniósł dłużnik przeciwko stwierdzeniu wykonalności, dotyczy

rzekomego spełnienia roszczenia stwierdzonego tytułem w drodze potrącenia. Jak wynika z pisma syndyka, potrącenie jest merytorycznie kwestionowane. Istnienie przesłanek potrącenia nie będzie zatem ani łatwe, ani szybkie do wyjaśnienia. Może być konieczne obszernie wyjaśnienie okoliczności faktycznych dotyczących roszczenia, z którym następuje potrącenie. Ponadto dla sądu niderlandzkiego może być nawet niezbędne dostarczenie opinii w przedmiocie warunków i skutków potrącenia według prawa belgijskiego.

48. Wyjaśnienie okoliczności faktycznych, które często jest konieczne do badania zarzutu spełnienia, nie wpasowuje się ponadto w kontekst środka zaskarżenia na podstawie art. 45 rozporządzenia. Widać to szczególnie po tym, że sądy właściwe na podstawie rozporządzenia z reguły są sądami wyższej instancji²⁴, w Niemczech na przykład Oberlandesgerichte (wyższe sądy krajowe). Gdyby dopuścić zarzuty materialne w postępowaniu w sprawie stwierdzenia wykonalności, rozstrzygałyby o tym w pierwszej instancji sądy instancji wyższej. Wydaje się to nie tylko sprzeczne z systemem, lecz także strony zostałyby pozbawione instancji orzekającej co do istoty.

49. Ta argumentacja oparta na skuteczności postępowania w sprawie stwierdzenia wykonalności nie może też wzruszyć wskazania na ekonomię procesową, które w szczególności podniósł rząd niemiecki.

22 — W przedmiocie odmowy uznania z powodu naruszenia porządku publicznego zob. wyroki: z dnia 28 marca 2000 r. w sprawie C-7/98 Krombach, Rec. s. I-1935; z dnia 2 kwietnia 2009 r. w sprawie C-394/07 Gambazzi, Zb.Orz. s. I-2563; ww. w przypisie 3 wyrok w sprawie Apostolides.

23 — Zobacz pkt 41 niniejszej opinii.

24 — Zobacz załącznik III do rozporządzenia nr 44/2001.

50. Zarzut ten oznacza, że oszczędza się stromom przeprowadzania dwóch postępowań, gdy umożliwia się im dochodzenie zarzutów materialnych w ramach stwierdzenia wykonalności, a nie dopiero w kolejnym stadium właściwego wykonania.

rozporządzenia – i nie jest on dopuszczany w postępowaniu w sprawie stwierdzenia wykonalności, również dochodzi tylko do pojedynczego postępowania sądowego. Jeżeli uwzględnienie tego zarzutu nie jest zapewnione w postępowaniu w sprawie stwierdzenia wykonalności, dłużnik nie może wnieść żadnego środka zaskarżenia, lecz dochodzi samego zarzutu w ramach wykonania. Nie dochodzi zatem do przeprowadzenia dwóch postępowań.

51. Na pierwszy rzut oka argument ten wydaje się przekonywający. Przy bliższych oględzinach okazuje się jednak, że z góry dotyczy on tylko wypadku, w którym dłużnik w postępowaniu w sprawie środka zaskarżenia podnosi zarówno jedną z podstaw odmowy na mocy art. 34 i 35 rozporządzenia, jak i zarzut materialny. Tylko wówczas przy zaprzeczeniu możliwości uwzględnienia zarzutu materialnego w postępowaniu w sprawie stwierdzenia wykonalności dochodzi do tego, że najpierw należy przeprowadzić postępowanie w sprawie środka zaskarżenia od stwierdzenia wykonalności, a następnie jeszcze postępowanie w ramach wykonania. Sytuacja, w której dłużnik jednocześnie podnosi jedną z podstaw odmowy przewidzianych w art. 34 i 35 rozporządzenia, a dodatkowo jeszcze zarzut spełnienia, będzie jednak występować niezwykle rzadko.

53. Jeżeli poprzestaje się na wynikającym z brzmienia wyczerpującym charakterze podstaw odmowy stwierdzenia wykonalności, zapewnione jest ponadto jednolite ukształtowanie postępowania w całej Unii. Nie może wówczas dojść do tego, że zarzuty materialne w jednym państwie członkowskim mogą podlegać uwzględnieniu, a w innych nie. Taka rozbieżność jest sprzeczna z jednolitym ukształtowaniem postępowania w sprawie stwierdzenia wykonalności w całej Unii. Owa jednolitość postępowania stanowi jednak ważny aspekt prostoty i przewidywalności wykonania orzeczeń za granicą.

52. Jeżeli dłużnik podnosi jedynie zarzut spełnienia – jak na przykład w niniejszej sprawie, w której dłużnik nie powołuje się jeszcze dodatkowo na jedną z podstaw z art. 34 i 35

54. Jak przekonująco przedstawiła Komisja, w rozporządzeniu chodzi właśnie o to, aby poprzez ułatwienie i skrócenie postępowania w sprawie stwierdzenia wykonalności tak

szybko jak to możliwe zrównać zagraniczny tytuł w państwie wezwanym z tytułami krajowymi²⁵. Po szybkim i sformalizowanym stwierdzeniu wykonalności tytuły zagraniczne i krajowe powinny być traktowane jednakowo. Także rząd belgijski słusznie podkreślił, że w ramach rozporządzenia tytuły zagraniczne powinny być zrównane z tytułami krajowymi najdalej, jak to możliwe. Nie powinno zatem dochodzić do dyskryminacji względem konfiguracji czysto krajowych. W przypadku czysto krajowego stanu faktycznego dłużnik z zarzutem spełnienia odwołany jest jednak także do właściwego postępowania wykonawczego.

55. W tym kontekście należy także wymienić odpowiedź rządu niemieckiego na pytanie na rozprawie. Według prawa niemieckiego wyrok nie jest automatycznie wykonalny, lecz do jego wykonania konieczne jest uprzednie wydanie tak zwanej „klauzuli”, którą stwierdzana jest wykonalność. Jeżeli w tej klauzuli upatruje się odpowiednika stwierdzenia wykonalności w przypadku transgranicznego wykonania wyroków, powstaje pytanie, czy te dwie konfiguracje są traktowane jednakowo. Rząd niemiecki przyznał, że w tym zakresie

w prawie niemieckim może dochodzić do nierównego traktowania konfiguracji niemieckich i transgranicznych. W przypadku niemieckiego postępowania w sprawie przyznania klauzuli zarzut spełnienia nie może bowiem być uwzględniony, lecz może być podniesiony dopiero w ramach właściwej egzekucji. W przypadku wykonania wyroków zagranicznych prawo niemieckie dopuszcza natomiast uwzględnienie zarzutu spełnienia w postępowaniu w sprawie stwierdzenia wykonalności.

56. Argument ekonomii procesowej nie może – jak właśnie zostało przedstawione powyżej – usprawiedliwić tego nierównego traktowania. Zatem także zasada równego traktowania wymaga, aby w ramach stwierdzenia wykonalności zostały uwzględnione tylko podstawy odmowy wyraźnie przewidziane w rozporządzeniu, a inne zarzuty – jak też ma to miejsce przy wykonaniu wyroków krajowych – były przekazywane do właściwego postępowania egzekucyjnego.

4. Szczególny przypadek bezspornych zarzutów dłużnika – sądy właściwe do dochodzenia zarzutów materialnych

25 — W przedmiocie dążeń do zniesienia postępowania w sprawie stwierdzenia wykonalności zob. sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady i Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego dotyczące stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych, COM(2009) 174 wersja ostateczna, s. 4: „W związku z politycznym mandatem udzielonym przez Radę Europejską w programie z Tampere (1999 r.) i programie haskim (2004 r.) głównym celem zmiany rozporządzenia powinno być zniesienie procedury exequatur we wszystkich sprawach objętych rozporządzeniem”.

57. W postępowaniu przed sądem krajowym spełnienie przez potrącenie

zarzutu stwierdzonego tytułem jest sporne między stronami. Wiele przemawia za tym, aby w konfiguracjach, w których spełnienie jest bezsporne między stronami lub stwierdzone prawomocnie, dokonać wyjątku od zasadniczo podlegającej zanegowaniu możliwości uwzględnienia w postępowaniu w sprawie stwierdzenia wykonalności, ponieważ bezsporny zarzut spełnienia nie prowadzi do przewlekłości tego postępowania²⁶. Ponieważ jednak owo pytanie nie jest przedmiotem niniejszego postępowania, nie będzie to ostatecznie rozstrzygane.

rozporządzenia nr 44/2001, który ustala jurysdykcję wyłączną w państwie wykonania „w postępowaniach, których przedmiotem jest wykonanie orzeczeń”.

58. Przedmiotem niniejszego postępowania nie jest też pytanie, w jakim państwie członkowskim dłużnik musi podnieść zarzut spełnienia. Chodziło wyłącznie o pytanie, czy może on go podnieść w ramach postępowania o stwierdzenie wykonalności. Wszystkie strony niniejszego postępowania najwyraźniej wyszły z założenia, że zarzut spełnienia należy podnieść, jeśli nie w ramach postępowania w sprawie stwierdzenia wykonalności, to w ramach właściwego postępowania wykonawczego w państwie wezwanym. W piśmiennictwie są jednak także głosy, które argumentują, że właściwe do tego są tylko sądy państwa wydania wyroku²⁷. Odpowiedź na to pytanie mogłaby wynikać z art. 22 pkt 5

59. Skoro jednak sąd krajowy nie zadał w tym zakresie żadnego pytania, a zatem pytanie to nie było przedmiotem postępowania, to niniejsze postępowanie nie jest adekwatne do ostatecznego rozstrzygnięcia owego problemu. Gdyby jednak Trybunał chciał rozstrzygnąć to pytanie, moim zdaniem procedurę ustną należałoby otworzyć na nowo, aby umożliwić uczestnikom zajęcie stanowiska.

60. Podsumowując, należy jeszcze raz powtórzyć, że uwzględnienie zarzutów materialnych, które powstały po wydaniu wyroku podlegającego wykonaniu i dotyczą samego roszczenia stwierdzonego tytułem, w postępowaniu w przedmiocie środka zaskarżenia na podstawie art. 43 i nast. rozporządzenia nr 44/2001 prowadziłoby do przedłużonego i rozwlekłego postępowania, jakiego nie można pogodzić z koncepcją postępowania w sprawie stwierdzenia wykonalności na podstawie rozporządzenia. Artykuł 45 ust. 1 zdanie pierwsze rozporządzenia nr 44/2001 sprzeciwia się zatem uwzględnieniu takich zarzutów materialnych.

26 — Zobacz orzeczenie niemieckiego Bundesgerichtshof z dnia 14 marca 2007 r., *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht* 2007, s. 445.

27 — B. Hess, *Die Zulässigkeit materiellrechtlicher Einwendungen im Vollstreckbarerklärungsverfahren nach Art. 43 ff. EuGVO*, w: *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts*, 2008, s. 25, 28.

V — Wnioski

61. W kontekście powyższych rozważań proponuję Trybunałowi, by na wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym udzielił następującej odpowiedzi:

Artykuł 45 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. o jurysdykcji i uznawaniu oraz wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych sprzeciwia się temu, aby sąd orzekający w przedmiocie środka zaskarżenia na podstawie art. 43 lub 44 tego rozporządzenia badał sporny między stronami zarzut dłużnika, że spełnił on roszczenie stwierdzone w orzeczeniu podlegającym wykonaniu po wydaniu wyroku.